

Rev. 09.12.25

Ferskvannsbiologiske undersøkelser i vassdrag i Nordland 2025

Prosjekt Utmark

Tittel: Ferskvannsbiologiske undersøkelser i vassdrag i Nordland 2025

Utgiver: Prosjekt Utmark

Forfattere: Morten Halvorsen¹ & Geir-Johnny Monsen²

Antall sider: 34

Sammendrag:

I Bleik og Åse (Andøy), Kongselv (Hadsel) og Lakselva i Vestpollen (Vågan) var det produksjonen av laks- og ørretunger på elvestrekningene som var i fokus. I Åseli (Bodø), Møkland og Gåsland (Bø) samt Storvatnet (Lødingen) var det forholdet mellom stasjonære og sjøvandrende individer i innsjøene som var problemstillingen.

I Bleikselva er det noen produktive «spots», men også noen lange uproduktive myrstrekninger. Til sammen produserer elva årlig bare ca 100-150 smolt, dvs den har ingen egen laksestamme uten tiltak i innsjøene. Åselva er også svært produktiv i nedre og øvre del, men har et dårligere parti i midten. Det er uansett en liten laksestamme der med god produksjon. I Kongselv ble det funnet like mye laks- som ørretunger, og til sammen er produksjonen i «normalområdet». Vassdraget har flere innsjøer som primært utnyttes av ørretunger, men om laksungene også gjør det, er ikke kjent. I tillegg ble rekrutteringen til bestanden av elvemusling i vassdraget undersøkt, og vi fant rekrutter helt ned til 12 mm i lengde, noe som er svært positivt.

Åselivatnet viste seg å ha en del sjøørret, samt en ellers brukbar ørretbestand. Røyebestanden var derimot ikke helt bra, siden en stor del av bestanden hadde bendelmark. Møklandsvatnet domineres av tidlig kjønnsmodne ørreter som modner allerede ved en lengde på ca 20-22 cm, men også her er det en god del sjøørreter. Gåslandsvatnet har en typisk overtallig røyebestand som kjønnsmodner ved en lengde på ca 16-18 cm, samt en storvokst (god) ørretbestand som kjønnsmodner først ved en lengde på ca 30 cm. Men noen vandrer også til havs som sjøørreter. I Storvatnet i Lødingen vandrer de fleste ørretene og røyene til havs, men også her fins det en liten fraksjon av stasjonære individer som kjønnsmodner tidlig.

Forsidefoto: Feltass. Dag Eide ror i Storvatnet, Lødingen. Møysalen til høyre.

- 1) Nordnorske Ferskvannsbiologer, Sortland
977 33 052/ epost: nordnorske@gmail.com
- 2) Prosjekt Utmark, Norges Bondelag, Bodø
924 85 741/ epost: Geir-Johnny.Monsen@Bondelaget.no

Forord

Dette er en «helsesjekk» av 8 vassdrag i fylket, dvs tilstanden til bestandene mhp reproduksjon og livshistorie; primært om fisken vandrer til havs eller ikke. I tillegg er det en undersøkelse av rekrutteringen til en bestand av elvemusling i ett vassdrag (Kongselv).

Det ligger mye feltarbeid bak disse resultatene, og vi takker i første omgang feltassistentene; Dag Eide, Helle J. Halvorsen, Lisbeth Jørgensen og Marit Kristin Maarnes for innsatsen.

Lokalkunnskap letter arbeidet vårt betydelig, og vi takker de lokale medarbeiderne:

Rolf Kr. Solvoll i Bleik, Stig Torstensen i Åse, Jan-Erik Knudsen i Lakselva/Vestpollen samt Torstein Åselid i Åselivassdraget.

Dessuten takkes ferskvannsbiolog og lærer Trond Herfindal og friluftslivsgruppa ved Bø ungdomsskole for deltagelsen i Møklandvassdraget.

I den reviderte utgaven (09.12.25) er *en* figur (5.2) rettet på, og det er lagt til *en* setning sist i diskusjonen, del 1, i Bleiksvassdraget (side 12).

Innhold Side

Innledning.....4

Metode.....5

Resultater/diskusjon:

1	Andøy	Bleik	7
2	Andøy	Åse	13
3	Bodø	Åseli	15
4	Bø	Møkland	22
5	Bø	Gåsland	24
6	Hadsel	Kongselv	26
7	Lødingen	Storvatnet	29
8	Vågan	Lakselva/Vestpollen	32

Referanser..... 34

Innledning

Denne rapporten tar grovt sett for seg to ulike problemstillinger;

1. Sjøvandring (anadromi) hos ørret og røye i ulike vassdrag
2. Ungfiskproduksjonen i elver og innsjøer

Vi er vant til at den Atlantiske laksen vandrer til havet for å gjøre seg feit – slik at den får mange avkom. Men det ikke alle er klar over, er at en stor andel (noen ganger over 50 %) av laksungene av hannkjønn overhodet ikke vandrer, men deltar i gytingen som «sneakers» ved en lengde fra 7 cm og oppover. Hos ørret og røye finner du også alle slags varianter i hvor stor andel som vandrer ut og inn i et vassdrag, selv om vandringsveiene er perfekte. Som eksempel kan vi ta røya, som er best undersøkt; det er ca 110 vassdrag med innsjøer tilgjengelig i Nordland fylke, men sjørøye er bare dokumentert i ca 37 av dem, dvs i ca 1/3 av tilfellene (Halvorsen 2012). Dette er problemstillingen i de fire vassdragene med innsjøer; Åseli, Storvatnet i Lødingen, samt Møkland- og Gåslandsvatn i Bø. Hvilke arter som dominerer i de ulike vassdragene er bl.a. avhengig av konkurransen mellom de tre artene av laksefisk: laks, sjørret og sjørøye, og dette vil igjen påvirke hvor mange som vandrer til havs fra hvert enkelt vassdrag. Det «normale» er at de mere aggressive laks- og ørretungene dominerer på elvestrekningene og i grunne innsjøer, mens røya dominerer i dype innsjøer, der de andre to artene ikke ønsker å være. Produksjonen av laks- og ørretunger på elvestrekningene er tema for undersøkelsene i de fire andre elvene/vassdragene: Bleik, Åse, Kongselv og Lakselva i Vestpollen. I Bleik er problemstillingen litt mere kompleks.

Foto: Gåslandsvatnet, Bø

Metode

Elektrofiske

Det ble fisket med elektrisk fiskeapparat (Terik Tech., Levanger) på bestemte arealer/ lokaliteter i elvene. En elvestreknings egnethet som gyte- og oppvekstområde for laksefisk ble visuelt vurdert (bonitert) etter følgende skala:

meget bra - bra - dårlig - uegnet
(MB) (B) (D) (U)

Et meget bra oppvekstområde har som regel middels strøm og substrat som består av stein med diameter 5 - 50 cm, gjerne med innslag av blokk. Mye begroing indikerer stabilt substrat, noe som tilsier gode oppvekstforhold. Områder som er uegnete karakteriseres av for lave vannhastigheter og finkornet substrat, eller for strie områder med mye blokk.

Meget bra gyteområder har som regel middels strøm, med substrat av grus eller grov grus. Uegnete områder domineres enten av for lav vannhastighet og finkornet substrat, eller svært høy vannhastighet og svært grovt substrat. I tillegg til den visuelle boniteringen, blir de fysiske faktorene på elvestrekningene beskrevet med følgende skala:

Substrat (forkortelser i parentes)

Sand (Sa)
Grus (G); Grov grus (GG)
Stein (S) - diameter oppgis
Blokk (Bl) - diameter >50 cm
Berg (Be) - fast fjell

Strøm (vannhastighet) inndeles slik:

Lav: 0.0-0.2 m/s
Middels: 0.2-0.5 m/s
Sterk: 0.5-1.0 m/s
Stri: >1.0 m/s

Dyp

Dominerende dyp oppgis (fra-til).

Begroing

Skalaen går fra 0-3

*Nordiske oversiktsgarn settes i Gåslandsvatn.
Foto: Helle J. Halvorsen*

Prøvefiske

Ved prøvefiske blir det primært brukt Nordiske oversiktsgarn med maskevidder fra 5-55 mm (40 m lange), vanligvis blir det satt like mange grunt (på strandsona) som dypt. Antallet varierer med innsjøens størrelse. I tillegg supplerer vi noen gang med ørretgarn fra «Jensen-serien».

Prøvetaking

Følgende egenskaper ble registrert hos fisken: total lengde, vekt, kjønn, modningsgrad, kjøttfarge og parasitter (ferskvanns- og saltvanns-parasitter).

Parasitter i ferskvann

Parasittene måse- og fiskandmark (*bendelmark*) vises som cyster på innvollene, og infeksjonen er vurdert som liten (< 5 cyster), middels (5-15 cyster), sterk (>15).

Marine parasitter

Fisk som har beitet i havet, blir vanligvis infisert med *en* eller flere marine parasitter (Halvorsen 2012). Vi karakteriserer en sikker sjørret eller sjørøye ved at den er infisert med enten sortprikk (*Cryptocotyle lingua*), kveis (*Anisakis simplex*) og/ eller lusebitt (lakselus: *Lepeophtheirus salmonis*).

Lengde ved kjønnsmodning

Lengde ved kjønnsmodning er den viktigste egenskapen vi har behov for å vite om en fiskebestand. Ved kjønnsmodning avtar (ca halveres) veksten, og dødeligheten øker sterkt.

Vi har definert lengde ved kjønnsmodning som den lengden (i cm) der mer enn halvparten av hofiskene er modne, dvs. skal gyte inneværende høst.

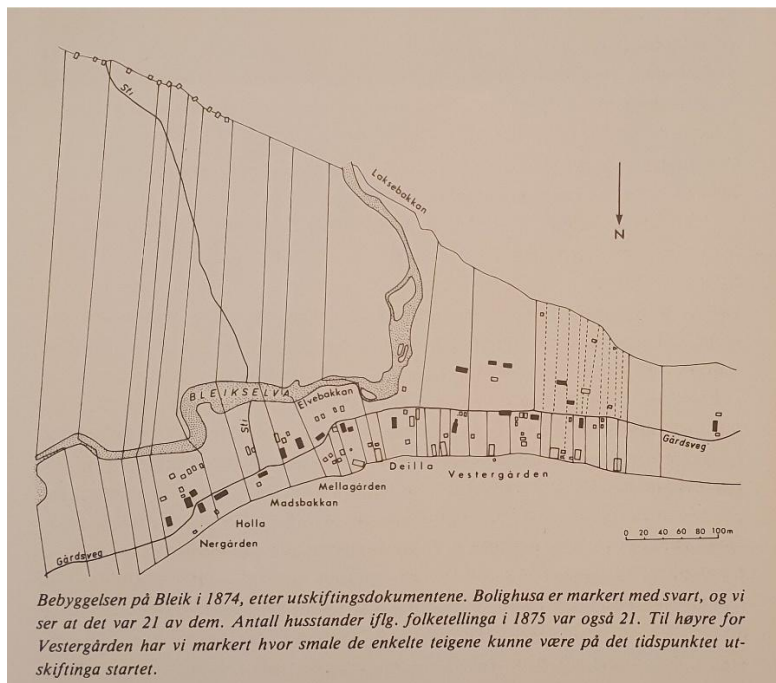
Som et kvalitetsmål bruker vi at dersom lengde ved kjønnsmodning er mindre enn 20 cm, karakteriseres bestanden som overtallig, fra 25-30 cm som middels gode/akseptable og over 30 cm som gode. Er den 20-25 cm, bør også andre kriterier (kjøttfarge, parasitter) trekkes inn.

Foto: Sortprikk i huden hos sjørøye fra Storvatnet, Lødingen.

1. Bleiksvassdraget, Andøy

For vel 100 år tilbake, munnet det ut ei elv midt i landsbyen Bleik. Vi har ikke noe informasjon om fiskebestandene som den gang var i elva, men bortimot samtlige elver på Andøya (nesten uansett størrelse) er dominert av laks. Utskiftningspapirene fra 1895 sier også at «Laksefiskeriet forbliver i fælleskab som før og havnegangen ligesaa» (Vold 1981).

Figur 1.1. Elva gikk fra Vassosen i Litjevatnet og gjennom Bleik på sin vei til havet. Fra Vold (1981).

Bleik fikk sitt første Lysverk allerede i 1904/05; det var Nord-Norges første vandrevne el-verk. I den forbindelse ble det bygd en demning på tvers av elva, ca halvveis opp mot Litjevatnet/Storvatnet (28 moh). Fra demningen ble det bygd ei ca 150 m langt trau (trerenne) som nederst utnyttet et fall på ca 9 m til kraftproduksjon. «Da det første lysverket ble bygd, måtte bleiksværingene ofre ei god lakseelv» (Kristiansen 1994).

Figur 1.2. Demningen i elva, trerenna og Lysverket er avmerket med gult (Kristiansen 1998)

Her ser vi det vesentlige av bebyggelsen i Bleiksgården, med troa og maskinhuset i forgrunnen. Huset foran til venstre er skolen.

Foto fra: Bleik – en landsby ved havet (Solhaug 2001)

I 1929 bygde imidlertid Statens Havnevesen molo utenfor Bleik, og da ble det behov for mere strøm enn det det lille likestrømanlegget kunne levere. Av den grunn ble det i 1930 bygd et vekselstrømanlegg med utgangspunkt i Holmevatnet (23 moh), og vannmassene fra Litjevatnet/ Storvatnet ble ledet dit. Den opprinnelige Bleikselva ble da tørrlagt, og det gamle elveløpet ble etter hvert nedbygd. Til det nye kraftverket ble det bygd reguleringsdammer både i Breidalsvatnet (39 moh), i Litjevatnet/Storvatnet (28 moh) og nederst Holmevatnet (23 moh), som var inntaksmagasin.

Driften av kraftverket opphørte i 1973, og bygdefolket besluttet da å prøve å få laksen tilbake til vassdraget. Det ble derfor gravd et nytt elveleie fra Holmevatnet og nedover langs ræet (morenen). Elva munnet ut ved fyrlykta, omtrent der kraftstasjonen var plassert tidligere. Lakserogn ble bl.a. hentet ifra Toffenvassdraget utfor Andenes, ca 10 km unna, og etter en vinter i klekkeriet, ble yngelen satt ut i Litjevatnet/ Storvatnet samt i Holmevatnet. Så snart det var mulig, ble det hentet stodegen stamfisk fra Bleiksvassdraget. Utsettingene har fortsatt fram til i dag, og det er nylig bygd et lite klekkeri på størrelse med en dobbelgarasje.

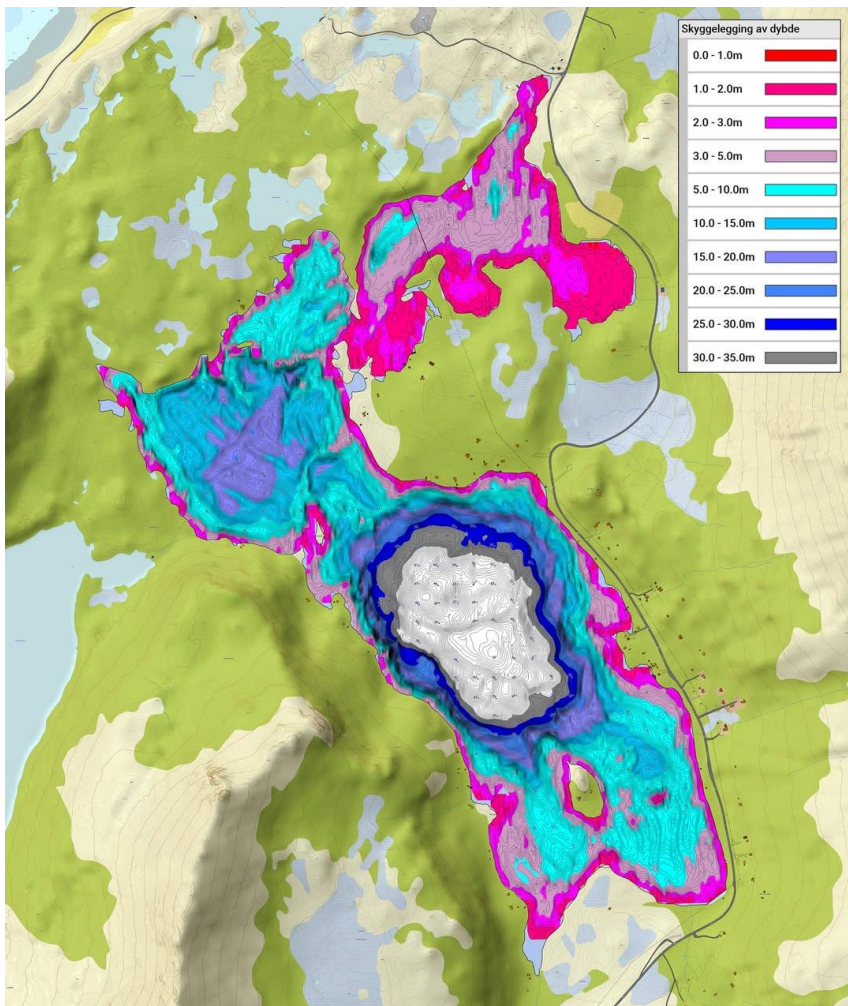

Den nye kraftstasjonen som ble bygget vest på stranda. Foran kan sees mangeårig maskinist Arnljot Heimtoft.

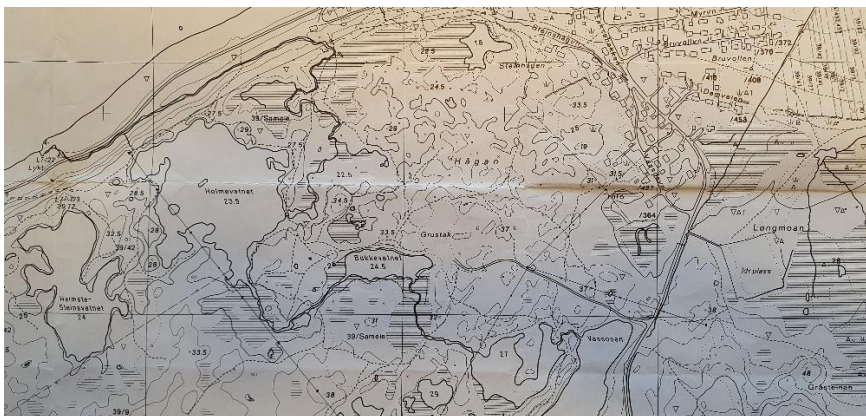
Foto: Det nye kraftverket fra 1930 (Solhaug 2001)

Metode

Produksjonspotensialet i vassdraget ble kartlagt med og uten utsetninger av laksyngel. Elvestrekningene i vassdraget ble bonitert og elektrofisket 19.07.2025. I utsettingsområdet for laksyngel; Litjevatn/Storvatn (1.7 km²) og i Holmevatn ble det satt småmaska garn (8, 10, 12.5 & 15 mm) på strandsona for å registrere tilslaget av utsettingene. Holmevatn er ca 250 m hver vei (areal ca 60 daa). Maks dyp ble målt til ca 6 m. I Litjevatn/Storvatn ble det fisket med 4 serier (sum 16 garn) ei natt (19-20.07.2025) mens det i Holmevatn ble satt 2 serier i 8 timer på dagtid (14.08.2025, kl. 12-20.00).

Figur 1.3. Dybdekart over Storvatnet/Litjevatnet (Litjevatnet er øverste basseng)

Figur 1.4. Kart over utløpselva fra Vassosen i Litjevatnet til munningen. Ei rute er 500 m.

Resultater

I Litjevatn/Storvatn ble det fanget flest laksunger, foran antall ørret – og røyeunger (Tab. 1.1).

Tabell 1.1. Fangst av laks-, ørret-, og røyeunger ved bruk av småmaskagarn i Litjevatn/Storvatn, Bleik.

Art	1. serie	2. serie	3. serie	4. serie	Sum
Laks	6	6	2	9	23
Ørret	9	3	1	3	16
Røye	3	1	0	4	8

I Holmevatn ble det kun fisket 8 timer på dagtid i stedet for 12 t natt som er det vanlige, og vi fanget seks laksunger og en ørretunge. Dersom vi korrigerer for antall timer (2/3 av «natt»), blir fangsten 9 laksunger. Hvis vi i tillegg korrigerer for at garn ble satt på dagtid (3/4 av «natt»), så blir tettheten ca 6 laksunger pr serie, noe som er på samme nivå som i Litjevatnet/Storvatnet.

Tabell 1.2. Fangst av laks- og ørretunger ved bruk av småmaska garn (2 serier) i Holmevatnet, Bleik.

Art	Sum
Laks	6
Ørret	1

Bonitering og elektrofiske

Det ble fisket på i alt 7 lokaliteter i utløpselva fra Litjevatnet. Lokalitetene representerer veldig små arealer av elva, da størsteparten er stilleflytende med gjørmebunn og siv, og mye er gjengrodd. De nederste 600 m langs raet er motsatt; her er det grunt og stritt (2 % fall), og kun noen yngel og større laksunger lever her, mens ett- og toåringer mangler helt. Vi observerte også en voksen laks som ikke greidde å komme seg videre oppstrøms. På de gode stedene i øvre del var tetthetene av laksunger meget gode, men med store variasjoner (10-100/100 m²), og et gjennomsnitt for hele elva på 47/100 m². Det er lite ørret på elvestrekningene.

Tabell 1.3. Fangst av laks- og ørretunger ved en omgangs elektrofiske i Bleikvassdraget.

Lokalitet nr	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
UTM	537705	537473	537215	537215	537047	536928	536821
«	7684314	7684304	7684369	7684577	7684836	7684766	7684695
Areal m ²	33	30	37.5	75	50	40	70
Bunn	5-30/GG	5-30/B	5-40/GG	GG/5-30/B	GG/5-50	10-40/B	GG/B/S
Strøm	M+	M+	M	M/L	M/S	M	M
Dyp	25	25	50	25	20	20	20
Gyting	B	B	B	B	B	D	B
Oppvekst	B+	MB/B	B/MB	B	B-	B-	B-
Begroing	1	1	1	0-1	1	1	1
Laks							
0+	20	42	10	3	7	1	0
1+	4	12	10	2	0	0	0
2+	15	9	5	2	0	0	0
Eldre	13	9	7	3	12	9	11
Tetthet	97	100	59	9	24	22	16
Ørret							
0+	0	19	9	24	0	0	0
1+	0	0	0	0	0	0	0
2+	0	0	0	0	0	0	0
Eldre	0	0	0	0	0	0	0

Foto: Fra venstre: munningen, videre oppstrøms raet, tiltak nedenfor Holmevatnet, Bukkevatnet.

Foto: Garnfiske Storvatnet; innløpsbekk fra Breidalsvatnet, el-fiske Storvatnet, garnfiske Holmevatnet

Innløpsbekken til Storvatnet fra Breidalsvatnet

Breidalsvatnet (0.44 km², 39 moh) drenerer til Storvatnet (28 moh), og er samtidig drikkevannskilde for landsbyen Bleik. Vannføringen var ved befaringen helt minimal, og bekken var ikke alltid synlig under steinene. Ved kontinuerlig elektrofiske (der det var mulig) på den 1-200 m lange strekningen, ble det fanget seks ørretyngel (0+), fire ørretunger (>0+) samt to laksunger. Samtidig elektrofisket vi langs land i Storvatnet fra munningen av denne tilløpsbekken og nordvestover. På ca 30 m strandsone ble det fanget to laksunger og to ørretunger (alder 1+) (se foto over).

Diskusjon

1. Potensiale uten utsettinger av laksyngel

Innløpselva (fra Breidalsvatnet) har ingen betydning, så det er kun utløpselva fra Litjevatnet til havet (og evt Holmevatnet) som kan produsere laksesmolt uten utsettinger. Holmevatnet har imidlertid ikke slik godt utviklet steinbunn som Storstvatnet/Litjevatnet, så det er ikke så godt egnet for laksunger. De andre lonene er igjengrodde (se foto). Elvestrekningene utgjør ca 2 km (maks 2.2), med en gjennomsnittlig bredde på ca 1.5 m gir det et totalt elveareal på ca 3.000 m². Elektrofiske viser at på de gode stedene kan det være stor produksjon, men det utgjør en svært liten del av helheten, noe som gjenspeiles i at de overfiskete lokalitetene ble små. En stor del av elva består av bløtbunn og mangler skjul og er dermed ubrukelige for laksunger som er helt avhengige av skjul.

For å få til et best mulig (realistisk) regnestykke kan vi derfor gi hele elvearealet en «normal produktivitet» på 3 smolt/100 m² (Halvorsen & Kristoffersen 1989). Da får vi 90 smolt. Noen laksunger kan vokse opp i Holmevatnet, men rekrutteringen dit er begrenset, og en optimistisk gjetning kan være 10-50 smolt/år. Med en forventet tilbakevending for smålaks på 10 %, vil dette si at uten utsettinger av laksyngel i innsjøene vil det i beste fall komme 10-15 voksne laks tilbake til vassdraget hvert år. En ekspertgruppe har på oppdrag fra Miljødirektoratet foreslått at nedre grense for en laksebestand er på 50 anadrome gytefisk, hvorav 25 hofisk (Karlsson m.fl. 2023).

2. Potensiale med utsettinger av laksyngel

I innsjøer lever laksungene primært på 0-3 m's dyp (Halvorsen & Jørgensen 1996, Halvorsen m.fl. 1997), og det spesielle med Litjevatnet/Storstvatnet, er at innsjøen har ei godt utvikla strandsone med steinbunn som skaper godt skjul for laksunger (se dybdekart). Laksunger (smolt) som vokser opp i innsjøer er dessuten vanligvis større enn de som vokser opp i elver og bekker (Halvorsen & Svenning 2000), noe som fører til mindre predasjon, og dermed større overlevelse i havet.

Nå har vi ikke noe særlig erfaringsdata fra andre vassdrag som kan fortelle hvor mye laksesmolt som kan produseres i innsjøer, og uansett er forholdene ulike fra en innsjø til en annen. Vi har imidlertid noe erfaringsdata fra Bleikvassdraget. Sesongen 2000 etablerte Fiskeriforskning (i dag: «Nofima») en Myhre-teller nederst i utløpselva fra Holmevatnet. I løpet av sesongen 2000 ble det registrert 292 fisk på oppvandring, mens innrapporterte fangster var på 80 laks. Året etter ble det registrert 199 fisk i telleren, mens fangstene var på 74 laks (telleren ble også kontrollert med video). I perioden 1992-2001 ble det gjennomsnittlig fanget n=79 laks i vassdraget. Det er vel på dette nivået vi kan forvente oppgangen og fangstene i vassdraget, med yngelutsettinger i innsjøene. I tillegg er det sannsynligvis en god del å hente ved å forbedre metodikken, både i klekkeriet og ved utsettingene.

2. Åseelva, Andøy

Åseelva har et nedslagsfelt på ca 16 km², og munner ut på østsiden av Andøya, litt nord for Risøyhamn. Elva er ikke omtalt i «Nord-norske Lakseelver» (Berg 1964). Den ble første gang bonitert og elektrofisket i 1996 (Halvorsen 1997). Åseelva er ei ganske produktiv elv, med svært gode forhold i nederste og øverste del, men med et stille og dårligere parti i midten.

Metode

Elva ble elektrofisket på 6 lokaliteter den 12.07.2025, på lav sommervannstand.

Resultater

Det var gode tettheter av laksunger (>0+) på samtlige lokaliteter; med en gjennomsnittlig tetthet på 46 laksunger pr 100 m² (30-77). Ørretunger ble kun fanget på *en* lokalitet (Tab. 2.1.).

Tabell 2.1. Fangst av laks- og ørretunger ved en omgangs elektrofiske i Åseelva

Lokalitet nr	1.	2.	3.	4.	5.	6.
UTM	530716	530734	530585	530823	528468	528626
«	7656651	7656714	7656846	7656411	7656438	7656271
Areal	125	100	100	180	30	100
Bunn	GG/5-50/B	GG/5-50/B	5-50	5-40/B	5-30	GG/5-30
Strøm	M	M	M	M	M/L	M/L
Dyp	25	30	25	25	25	25
Gyting	B-	B-	B	B	B/D	B/MB
Oppvekst	MB	B/MB	B/MB	MB/B	B+	B
Begroing	1-2	1-2	1	1	1-	1-
Laks						
0+	32	41	25	42	3	24
1+	32	41	25	42	3	24
2+	31	23	9	17	3	2
Eldre	0	13	7	21	4	4
Tetthet	50	77	41	44	33	30
Ørret						
0+						
1+	2					
2+						
Eldre						

Diskusjon

Åseelva har svært gode tettheter i nedre og øvre del. Det ble ikke fisket på det stille partiet i midten. Årets gjennomsnittlige tetthet (46/100 m²) kan sammenliknes med tettheten fra 1997, og da var tettheten 53/100 m². Dette er svært gode tettheter, når en vet at «normalområdet» er 10-20/100 m². Siden fangbarheten ved gode el-fiske-forhold er ca 50 %, er de reelle tetthetene omtrent dobbelt så høye, dvs ca 100/100 m². Det gir liten mening i å se på de eksakte tallene, det er selvfølgelig avhengig av hvor man tilfeldigvis fisker. Det er mere fornuftig å snakke om lave, middels og høye tettheter. Og tilfeldigvis er gjennomsnittstallene nesten helt identiske med tallene fra Bleikselva.

Foto: De tre nederste lokalitetene i Åselva

Foto: De tre øverste lokalitetene i Åselva

3. Åselivassdraget, Bodø

Innledning

Åselivassdraget ligger 5 km sør for Saltstraumen i Bodø kommune. Fiskebestandene i vassdraget er ikke kartlagt tidligere. Beliggenheten med Nedre Åselivatn 34 moh, og en relativt stor utløpselv, tilsa at vassdraget kunne huse sjøvandrende laksefisk. I 2023 ble Åselielva undersøkt gjennom to drivtelling. Det ble registrert mye gytemoden ørret, men de store (> 50 cm) og blanke fiskene befant seg helt nederst i vassdraget. Da det var usikkert om et vanskelig parti som inneholdt et fossefall på ca. 1,5 m og sterke stryk hindret sjørreten fra å komme seg opp til innsjøen, gjennomførte vi et prøvofiske i N. Åselivatn.

Områdebeskrivelse

Vassdraget har et nedbørfelt på ca. 24 km². I de vestlige delene av nedbørfeltet ligger det snø hele sommeren, noe som sikrer en relativt stabil vannføring også i tørre perioder. Innløpselva har et høyt fossefall ca. 0,6 km ovenfor N. Åselivatn, fossen er en vandringsbarriere som fisken ikke kan passere.

Innløpselva kommer fra Øvre Åselivatn og renner inn i N. Åselivatn fra sør. Den fiskeførende strekningen er ca 650 m og har et gjennomsnittlig dyp på 0.5 m. Elva veksler mellom raske og stilleflytende partier.

Nedre Åselivatn har et overflateareal på 0,7 km², rundt vannet er det kortvokste furutrær og skrinn vegetasjon. Det er for det meste brådypt fra land, med unntak av noen langgrunne områder langs østsiden. Innsjøen har lite eller ingen vannplanter, fargeløst vann og et siktedyp på 9 m. N. Åselivatn må derfor kunne betegnes som næringsfattig.

Fra innsjøen renner Åselielva rolig ca. 0.7 km før den endrer karakter og får bratte partier med foss/stryk (UTM 33: 482962, 745267). I rapporten betyr «øvre deler» av Åselielva strekningen mellom fossen og innsjøen, mens «nedre deler» er fra fossen til havet (Fig.3.1).

Figur 3.1: Oversiktskart

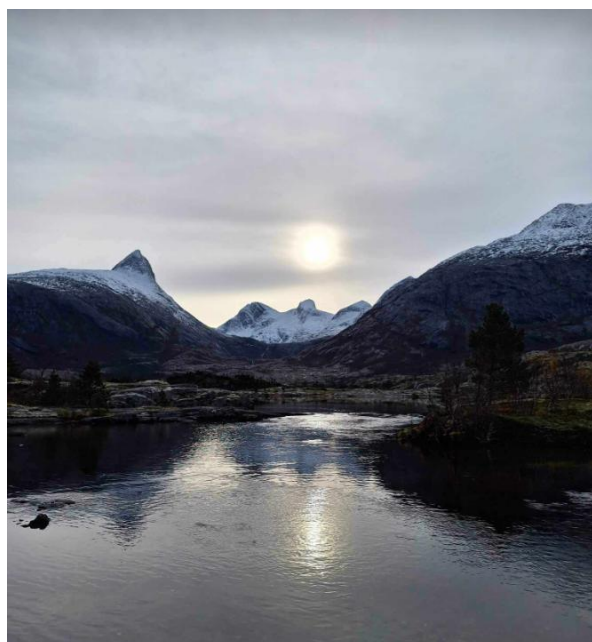

Foto: Utløpselva med N. Åselivatn i bakgrunnen

Metode

Prøvefiske

Nedre Åselivatn ble prøvefisket 23-24.10.2025. Garninnsatsen var 12 nordiske oversiktsgarn, og de ble satt vinkelrett og enkeltvis fra land på tilfeldige plasser i innsjøen. Garnene fisket fra kl. 12.00 - kl.10.00 påfølgende dag.

Drivtelling

Fisken i utløpselva (*Åselielva*) ble telt av to personer. Tellerne svømte vinkelrett på elvestrømmen og registrerte all fisk >35 cm som ble passert. Sikten var 5 m og vannføringen middels. Ørreten ble kategorisert i tre forskjellige lengdeklasser; (35-45 cm), (45-60 cm), (>60 cm). Fisken over og under fossen fremstilles hver for seg.

Visuell bonitering

Inn- og utløpselva ble visuelt bonitert fra land. I tillegg til den visuelle boniteringen ble fysiske faktorer som substrat, vannhastighet og gjennomsnittlig dybde registrert.

Resultater

Prøvefiske

Det ble til sammen fanget 67 fisk fordelt på 39 ørret og 28 røyer i løpet av 264 garntimer. De fleste røyene ble fanget i de grunneste områdene på østsiden av innsjøen (*garn 8–11*), mens den stasjonære og sjøvandrende delen av ørretbestanden var noenlunde jevnt fordelt mellom de 12 garnene (Fig. 3.1). Det ble også fanget stingsild under prøvefisket.

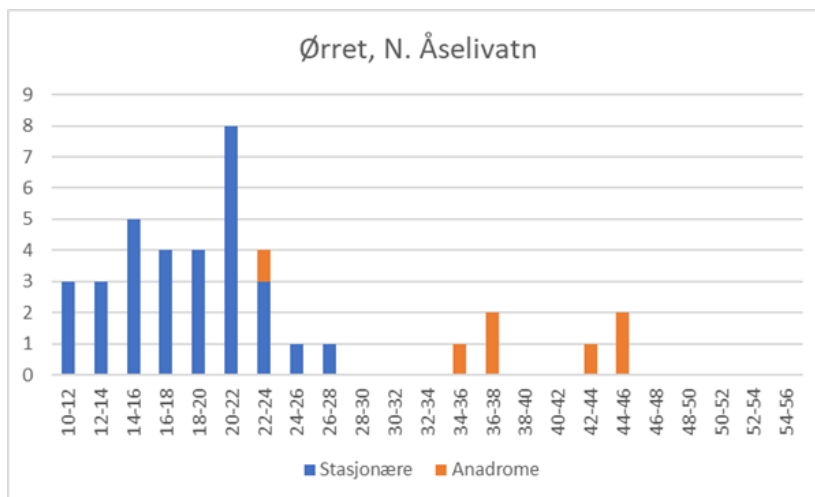

Foto: Garnplassering i N. Åselivatn

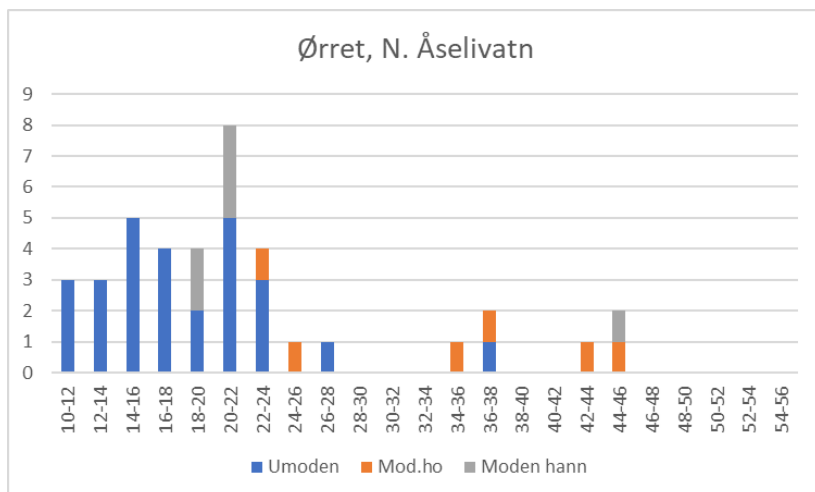
Ørret

Av de 39 ørretene ($n=18$ han, $n=21$ ho) ble det registrert syv fisker med marine parasitter; fem hadde sortprikk, *en* hadde lusebitt og sortprikk og *en* hadde både lusebitt og kveis (Fig. 3.2).

Kun to hofisk var modne før 30 cm's lengde, og det er få sikre stasjonære hofisk i materialet. Sjøørretene blir kjønnsmodne ved lengder på 35-45 cm (Fig. 3.3). Kun fire ørreter hadde lys rød kjøttfarge, mens resten var hvit. Av bendelmark hadde *en* liten, *en* middels og *en* sterk infeksjonsgrad.

Figur 3.2. Lengdefordeling og anadromi (sjøvandring) hos ørret fra N. Åselivatn.

Figur 3.3. Lengdefordeling og kjønnsmodning hos ørret fra N. Åselivatn.

Røye

Fangsten bestod av n=28 røyer fordelt på n=11 hann og n=17 hofisk (Fig.3.4). Ingen av røyene hadde marine parasitter. Det ser ut til at hofiskene blir kjønnsmodne ved lengder på 24-26 cm, men siden materialet av småfisk er såpass lite, kan lengde ved kjønnsmodning også være lavere enn dette. Mange røyer (n=11) hadde lys rød kjøttfarge, men de fleste (n=25) var infisert av bendelmark; der fire hadde litt, ni hadde middels og n=12 hadde sterk infeksjonsgrad.

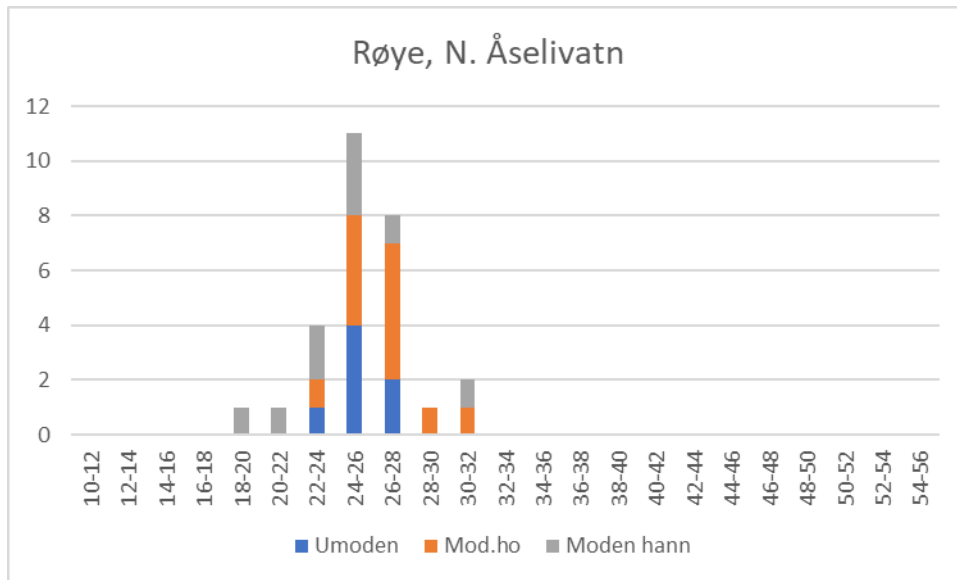

Fig. 3.4. Lengdeforeling og kjønnsmodning hos røye fra Nedre Åselivatn (n=28).

Kveis (på lever) og lusebitt på en av sjøørretene

Sortprikk på en av sjøørretene

Små bendelmark (fiskand-mark) hos ei av røyene

Drivtelling

Til sammen ble det registrert 108 ørreter, hvorav 53 hadde lengder fra 35-45 cm, 41 fra 45-60 cm og 14 over 60 cm. Vi registrerte 45 ørreter på oversiden av fossen, av disse var nesten alle små (n=43) med en kroppslengde mellom 35-45 cm. I tillegg ble det observert to smålaks nederst i elva.

Tabell 3.1 Lengdefordeling av ørret fra drivtellingen, fordelt på fisk over/under fossen.

Sted	35-45 cm	45-60 cm	Over 60 cm
Over foss	43	2	0
Under foss	10	41	14
Sum	53	43	14

Visuell bonitering

Innløpselven:

Fra fossen og 100 meter nedover er elva stri med en vannhastighet på > 1 m/s. Bunnssubstratet består i hovedsak av større steinblokker og fjell. Resten av elva har middels vannhastighet (0.2-0.5 m/s), og substrat av grus og stein (3-5 cm). Det er lite vannplanter og stein/blokk hvor ungfisken kan gjemme seg, noe som tilsier at oppvekstforholdene er dårlige. På den andre siden oppfyller bunnssubstratet og vannhastigheten i store deler av elva kravene til det vi definerer som gode gyteforhold. Det ble observert to ørreter >35 cm og flere små < 25 cm når vi undersøkte elva.

Tabell 3.2. Koordinater, bredde/lengde, gjennomsnittsdyp, substrat og vannhastighet på prøveflatene i innløpselva.

Prøveflate	UTM sone 33	Bredde/lengde	Dybde	Substrat	vannstrøm
Innløp 1	483823Ø, 7450796N	8X100 m	0.3 m	blokk/berg	sterk
Innløp 2	483804Ø, 7450883N	15X80 m	1.2 m	grus/stein 3-5 cm	middels
Innløp 3	483634Ø, 7450876N	15X80 m	1 m	sand/grus	lav

Flyfoto av innløpselven. Prøveflatene (Tab. 3.2) er markert med rødt i kartet.

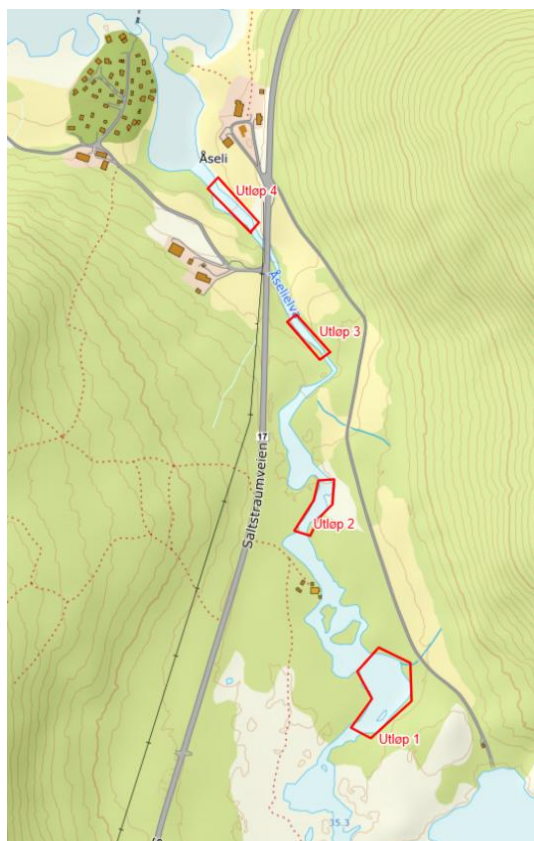
Utløpselva (Åselielva):

Den øvre delen av elva har middels vannhastighet (0.2-0.5 m/s). Enkelte av kulpene i elva kan være 50 m brede med dyp opp mot 2 m. Mellom kulpene har elva i snitt en bredde på ca 5 m og en gjennomsnittsdypde på 0.5-1 meter. Bunnssubstratet består i hovedsak av sand, grus og stein. Det er også partier med blokk og berg. Elva har generelt lite bunnvegetasjon, men det er flere partier med gode gyte- og oppvekstområder ovenfor vandringshindret.

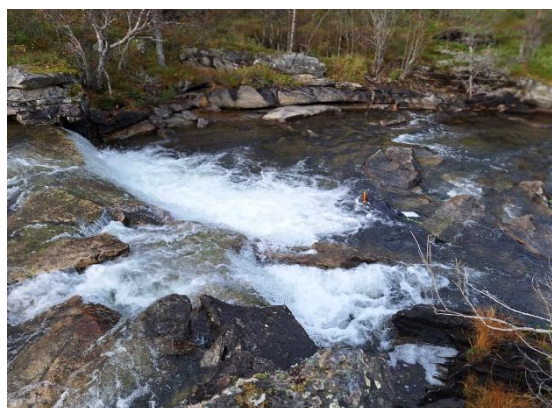
Elva endrer karakter ca. 700 m nedenfor innsjøen. Terrenget blir brattere og elva har et fossefall på 1-1.5 m, samt flere kraftige stryk. Bunnssubstratet består i all hovedsak av større blokker som ligger på berget, og det strie partiet har dårlige gyte- og oppvekstforhold. På de siste 100 m av elva, fra kystriksveien til havet, flater terrenget noe ut. Hastigheten på vannet avtar, og bunnssubstratet blir mer dominert av stein og grus. Dette er det eneste området nedenfor fossen hvor fisken har gytemuligheter. Elva munner ut i en liten brakkvannspoll (100 x 50 m) hvor det befant seg 40-50 sjørreter under drivtellingen.

Tabell 3.3. Koordinater, bredde/lengde, gjennomsnittsdyp, substrat og vannhastighet på prøveflatene i utløpselva.

Prøveflate	UTM sone 33	Bredde/lengde	Dybde	Substrat	vannstrøm
Utløp 1	483016Ø, 7452228N	20X60 m	0.8 m	grus/stein 3-5 cm	middels
Utløp 2	482942Ø, 7452502N	10x50 m	0.5 m	grus/stein 3-5 cm	middels
Utløp 3	482935Ø, 7452706N	4X60 m	1 m	blokk/berg	stri
Utløp 4	482847Ø, 7452867N	6X60 m	0.5 m	grus/stein 3-5 cm	middels

Utløpselva. Prøveflatene (Tab. 3.3) er markert med rødt.

Foss/vandringshinder

Foss/vandringshinder. «Øvre deler» ligger ovenfor denne fossen

Diskusjon

Prøvefisket i Nedre Åselivatn bekrefter at sjørretet kan vandre til og fra havet og innsjøen. Dette ble verifisert ved at syv ørreter hadde marine parasitter som lakselus, sortprikk og kveis. Prøvefisket ble gjennomført i gytetiden og det ble observert mye gytemoden fisk i utløpselva. Dersom prøvefisket hadde blitt gjennomført noen uker før eller etter gytting ville andelen sjørretet i fangsten sannsynligvis vært høyere.

Utløpselva har gode gyte- og oppvekstforhold ovenfor fossen, nedenfor domineres bunnsubstratet av store steiner og berg. Med unntak av strekningen mellom havet og kystriksveien er det dårlige gyte- og oppvekstforhold nedenfor fossen. Vi fant totalt 45 ørreter på oversiden av vandringshindret, og 43 av disse var 35-45 cm; i tillegg var det en stor hannfisk på ca 55 cm, og en stor hofisk på 50 cm. Resten av de store ørretene (n=55) ble registrert nedenfor vandringshindret. Resultatet fra to drivtellingene i 2023 viste det samme bildet, og mye tyder på at fossen kan hindre de største fiskene i å komme seg opp til innsjøen. Sjørretet som ikke klarer å passere vandringshindret må i større grad konkurrere om de begrensede gyte- og oppvekstområdene i nedre del.

Resultatene viser at ørretbestanden ser bra ut. Det var få tidlig modne hofisk (kun to under 30 cm), og selv blant hannfiskene var det få tidlig modne (n=5). De fleste ørretene var hvite i kjøttet, og fire sjørreter var lys røde. Det var bare tre ørreter som var infisert med bendelmark, noe som kan tyde på at de ikke spiser stingsild i stor grad.

Resultatet viser at røyebestanden var bra, med forbehold om at materialet var lite når det gjelder små fisk. Hofiskene ser ut til å kjønnsmodne ved lengder mellom 24 og 28 cm, og dette er akkurat over grensen til det vi kaller godkjent. Mange var lys røde i kjøttet, men omtrent like mange hadde bendelmark, og de fleste fiskene var infisert. Røyene får i seg parasitten gjennom å filtrere plankton over gjellene. Ørreten er vanligvis ikke planktonspiser, men kan som nevnt få i seg parasitten hvis de spiser stingsild.

Foto: Øvre deler av utløpselva har store kulper og middels vannstrøm.

4. Møklandvassdraget, Bø

Innledning

Møklandsvassdraget har et nedslagsfelt på i underkant av 1 km² (0.84), og munner ut i Møklandsfjorden på nordsiden av Bø. Møklandsvatn (12 moh) har et maks dyp på ca 1.3 m. Utløpselva er ca 0.7 km lang og har en bestand av elvemusling (Jørgensen m.fl. 2022). Prøvefiske ble gjennomført 23-24.09.2025.

Metode

Det ble satt 4 Nordiske og 4 Jensen-garn, med maskeviddene: 21, 26, 29 & 35 mm.

Resultater

Fangsten bestod av 90 ørreter, hvorav n=14 var sikre sjøørreter med marine parasitter. Av disse hadde n=7 sortprikk, n=2 hadde lakselus/bitt og n=5 hadde begge kriterier (Fig. 4.1).

Fisken kunne deles i to klare grupper: stasjonære og sjøvandrende (anadrome).

Lengde ved kjønnsmodning er 20-22 cm (Fig. 4.2). Blant n=77 fisk under (\leq) 26 cm, var det 24 umodne, 44 modne hannfisk og 9 modne hofisk. Ingen av de n=53 modne hann- og hofiskene under 26 cm hadde marine parasitter, dvs at de med stor sikkerhet er stasjonære. I tillegg er for så vidt alle umodne småfisk stasjonære med unntak av *en* umoden hofisk som hadde marine parasitter. Det vil si at 53 modne + 23 umodne = 76 stasjonære.

I tillegg kommer n=14 sjøvandrere, hvorav det var to modne hanner og seks modne hofisk. Sjøørreten kjønnsmodner ved lengder på ca 35-40 cm, noe som for øvrig er typisk for den sjøvandrende formen. Ingen av ørretene hadde bendelmark; alle stasjonære var hvite i kjøttet, mens fire sjøørreter var lys røde.

Diskusjon

Dette er en «lærebokbestand» med hensyn på anadromi. Det er som vanlig mange tidlig kjønnsmodne hanner (n=44), og n=9 hofisk som kjønnsmodner ved lengder omkring 20-22 cm. Mange av disse dør etter hvert av energitapet knyttet til gytingen, mens noen kjønnsmodner flere ganger.

Blant de umodne er det noen individer som senere smoltifiserer og vandrer til havs. Vi ser at de som vandrer ut får et «boost» av å beite der, selv om dødeligheten er stor (gjennomsnittlig 50 % pr sommer). Har de først overlevd den første sommeren, venter de til de er ca 35-40 cm med å kjønnsmodne.

Innsjøen har som de fleste andre en kombinasjon av stasjonære og vandrende individer. Det er de som vokser best i ungfiskfasen som vanligvis vandrer ut; mens de andre må kjønnsmodne tidlig (som liten) for i det hele tatt å kunne få noen avkom. Her er det kun utløpselva som har noe gyteareal; for inn i innsjøen kommer det kun noen grøfter.

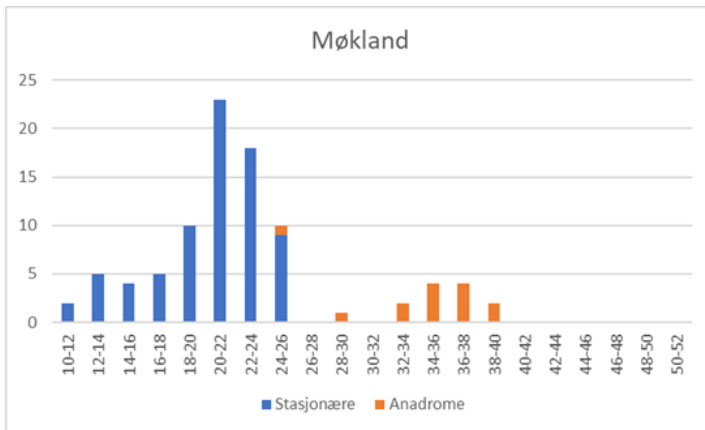

Fig.4.1. Lengdefordeling og anadromi hos ørreter fra Møklandsvatn, Bø (n=90).

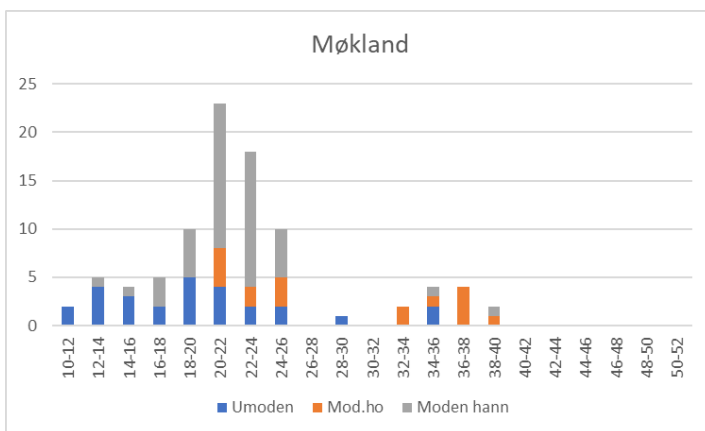

Fig. 4.2. Lengdefordeling (cm) og kjønnsmodning hos ørret fra Møklandsvatnet.

Foto: Trond Herfindal og hans og disipler fra friluftslivsgruppa, Bø ungdomsskole. Innsjøen imellom.

5. Gåslandsvassdraget, Bø

Gåslandsvassdraget munner ut i Vesterålsfjorden ved Ringstad på sørøstsiden av Bø. Innsjøen har tidligere vært prøvefisket i 1995 (Jørgensen & Halvorsen 1996). Materialet fra den gang bestod primært bare av røye (n=54), pluss noen få ørreter (n=8). Røya var småvokst, og kjønnsmodnet ved en lengde på 20 cm. Ørretmaterialet var for lite til å kunne tolkes.

Metode

Gåslandsvatnet (1.54 km²) ble prøvefisket 27-28.09.2025. Siktedypet var 4 m og vannfargen gulbrun. Garninnsatsen var 4 Nordiske og 12 Jensen-garn med maskeviddene: 21, 26, 29, 35, 39 & 45 mm (2 av hver). Siden formålet med undersøkelsen var å finne ut om det var sjørørret i innsjøen, ble samtlige garn satt enkeltvis fra land. Og siden vi er i slutten av september, er røya oppe på gyteplassene uansett.

Resultater

Røye

Resultatene viser at de aller fleste røyene kjønnsmodner allerede ved lengder på 16-18 cm (Fig. 5.1). I tillegg var det *en* større fisk, men den hadde ingen tegn (marine parasitter) på å ha vært i havet. Det var ikke mye bendelmark; kun n=2 hadde liten, n=2 hadde middels, og n=2 hadde sterk infeksjonsgrad. Kjøttfargen var hvit hos de fleste, og kun n=2 var lys rød.

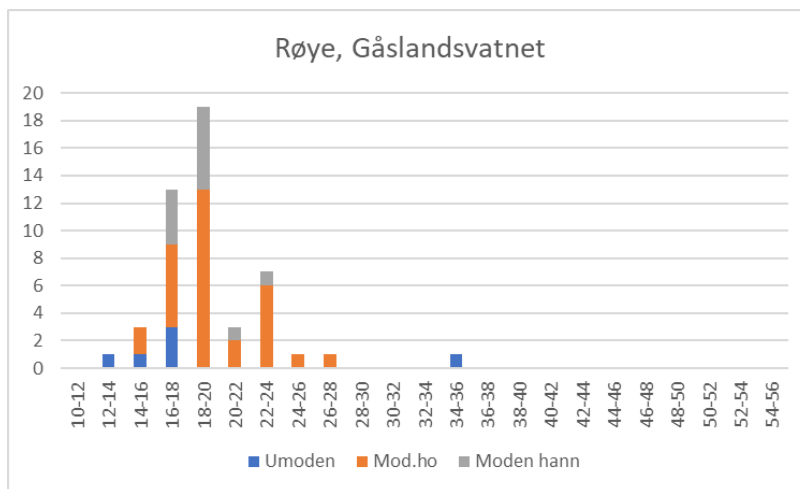

Fig.5.1. Lengdefordeling og kjønnsmodning hos røye i Gåslandsvatnet (n=49).

Ørret

Det ble fanget n=63 ørreter, hvorav n=10 hadde marine parasitter, dvs var anadrome. De fleste hadde lakselus/bitt (n=7), n=2 hadde sortprikk og *en* hadde begge kriteriene (Fig.5.2) .

Lengde ved kjønnsmodning var ca 30 cm (Fig.5.3). Blant sjørørretene var det n=4 kjønnsmodne hofisk, hvorav *en* hadde residualrogn (hadde gytt tidligere/høsten før). Resten av sjørørretene var umodne. Av de n=63 ørretene hadde n=17 bendelmark; hvorav n=6 hadde liten, n=8 middels og n=3 sterk infeksjonsgrad. Kjøttfargen var hvit hos de fleste, mens n=7 var lys rød.

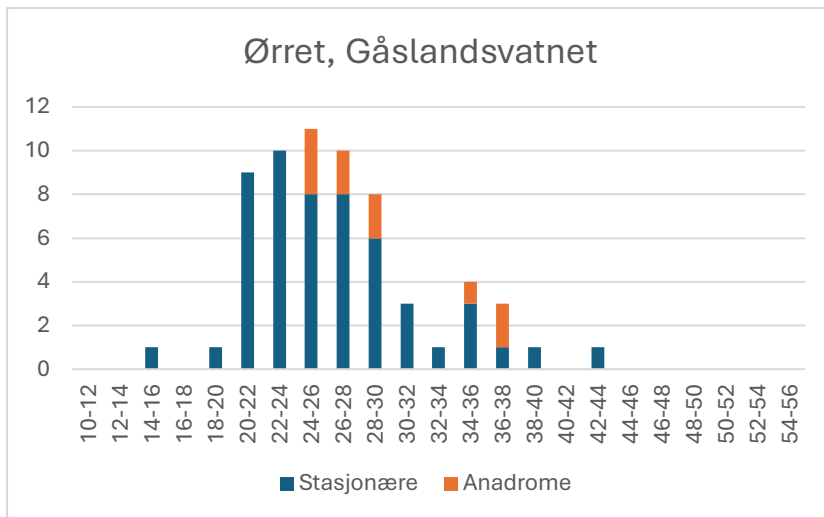

Fig.5.2. Lengdefordeling og anadromi hos ørret fra Gåslandsvatnet.

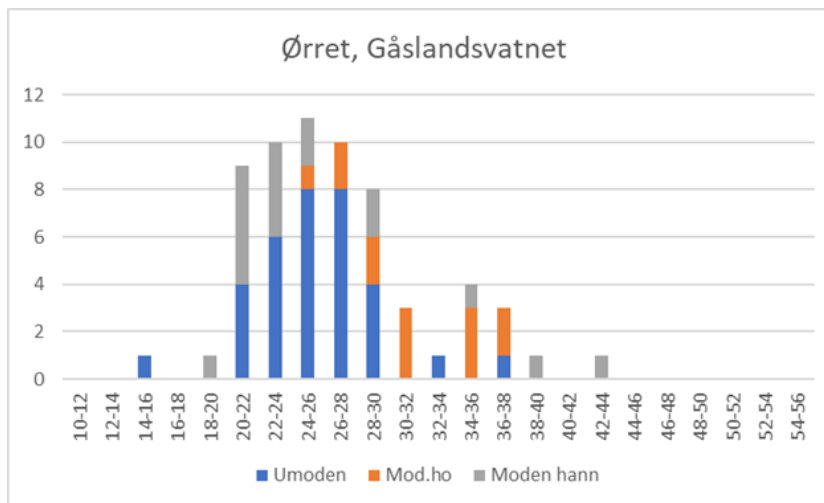

Fig.5.3. Lengdefordeling og kjønnsmodning hos ørret fra Gåslandsvatnet (n=63).

Diskusjon

Røyebestanden i Gåslandsvatnet er typisk overtallig/befolka, noe som er i overensstemmelse med det forrige prøvefisket (Jørgensen & Halvorsen 1996). Fisk av en slik størrelse er som oftest hvit i kjøttet, og det stemmer også her. Det var positivt at ikke flere røyer hadde bendelmark, i år var 12 % av røyematerialet infisert, mens 18 % i 1995.

Ørretbestanden er ganske storvokst (moden ca 30 cm), og det er bare en liten andel som vandrer til havs. Det forklarer også at det ikke ble fanget noen sjørøret ved et allfor lite materiale på bare 8 ørreter i 1995 (Jørgensen & Halvorsen 1996). Mange ørreter beiter på stingsild, og de blir derved infisert med bendelmark (27 % av individene). Siden ørreten er større enn røya (og har større kjeft), blir andelen med bendelmark større for ørreten enn for røya.

6. Kongselv, Hadsel

Kongselvvassdraget ble første gang bonitert og elektrofisket 25.08.90 på middels vannføring (Karlsen & Sæter 1992). Ved elektrofiske på en lokalitet fikk de kun ørret. Det samme ble funnet på tre lokaliteter i 1998 (Jørgensen 1999).

Vassdraget består av en rekke innsjøer, med relativt korte elvestrekninger imellom. Nederst ligger Litlvatnet (8 moh), deretter Storvatnet (12 moh), og hovedelva går videre til 4. og 5. vatnet. Inn fra vest kommer så utløpselva fra Trivatnet (21 moh). Fisk kan vandre ca 2 km ovenfor Storvatnet, samt inn i Trivatnet og et kort stykke inn i innløpselva. Det går sjørret, men (sannsynligvis) ikke sjørøye i vassdraget (Halvorsen m.fl. 1998).

Metode: fisk og elvemusling

Det ble elektrofisket på fire lokaliteter den 17.08.2025. Samtidig grov vi i elvebunnen på to av lokalitetene (lok. 1 & 2) for å finne småmuslinger (rekrutter), siden det i Miljødirektoratets «Handlingsplan for elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) 2019-2028» heter at: «Lengdefordeling som også beskriver rekrutteringen (basert på graving i substratet) er en parameter som bør inngå i alle kartleggingsundersøkelser».

Resultater – fisk

På fire lokaliteter fanget vi gjennomsnittlig 6.9 ørretunger (>0+) pr 100 m², samt 8-9 yngel pr lokalitet (Tab. 6.1). Tetthetene av laksunger var på samme nivå som ørreten med et gjennomsnitt på 7.0 /100 m². Vi fikk også mye laksyngel på alle fire lokalitetene (snitt ca 15 pr lok.).

Tab. 6.1. Fangst av laks- og ørretunger ved elektrofiske i Kongselvvassdraget.

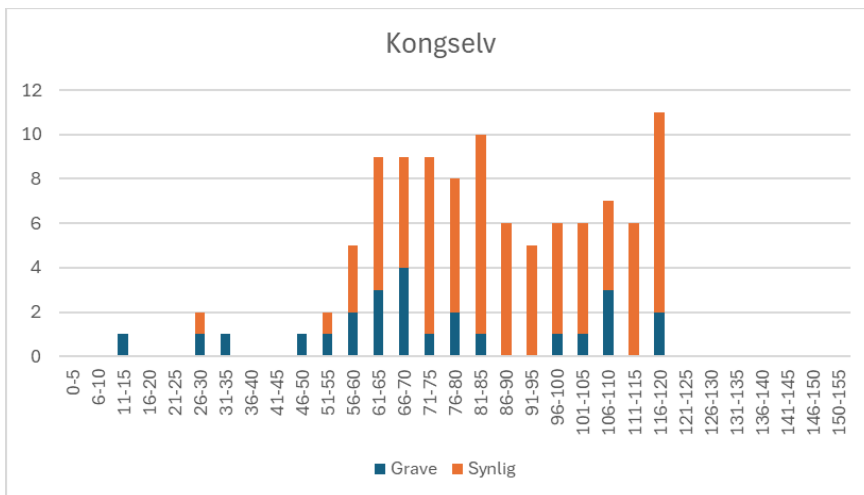
Lokalitet nr	1. Nederst	2. Mellom innsjøene	3. Bro ned. kafe´	4. Bro øverst
UTM	507562	507458	508266	508715
«	7591429	7591041	7590616	7590364
Areal	50	100	180	100
Bunn	5-50/B	5-50	GG/B	5-35/B
Strøm	S/M	S/M	M/L	M/S
Dyp	50	20	35	20
Gyting	D	D	B//MB	B
Oppvekst	B	B	B-	B
Begroing	2+	2+	2	1-2
Laks				
0+	4	14	19	22
1+	0	0	2	4
2+	2	2	2	2
Eldre	3	4	3	2
Tetthet	10	6	4	8
Ørret				
0+	4	17	11	2
1+	3	3	8	2
2+	1	1	1	0
Eldre	3	2	1	0
Tetthet	14	6	6	2

Resultater – elvemusling

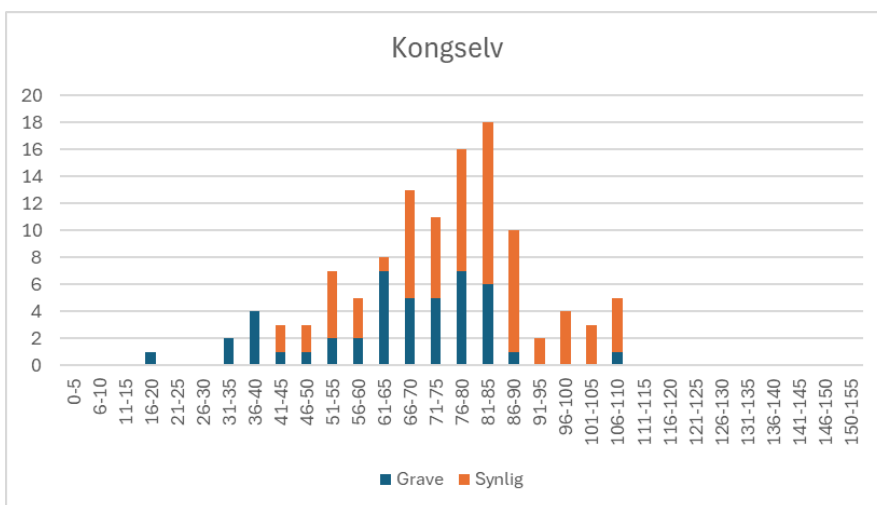
Vi grov i elvebunnen på ca 1 m² på hver av de to lokalitetene, der vi på forhånd fant gode tettheter av muslinger. På den nederste lokaliteten (lok.1) fant vi n=70 muslinger direkte ved hjelp av vannkikkert, mens vi fant ytterligere n=45 ved graving. Blant de direkte synlige var det n=4 som var mindre enn 50 mm, mens vi fant ytterlige n=9 små ved graving. Minste musling var 20 mm, og største 110 mm (Fig. 6.1).

På den andre lokaliteten (lok. 2) fant vi n=79 muslinger direkte (synlige), og n=25 ved graving. Kun *en* småmusling (< 50 mm) var direkte synlig, mens n=4 ble funnet ved graving. Minste musling var 12 mm og største 119 mm (Fig. 6.2).

Til sammen får vi da at 18/219, dvs 8.2 % er rekrutter < 50 mm, mens 2/219 (1 %) er < 20 mm.

Figur 6.2. Lengdefordeling (mm) av muslinger fra lok. 2 i Kongselva, Hadsel. (Lok. 2 ved elektrofiske).

Figur 6.1. Lengdefordeling (mm) av muslinger fra lok. 1 (nederst) i Kongselva, Hadsel. (Lok. 1 ved elektrofiske)

Diskusjon

Karlsen & Sæter (1992) og Jørgensen (1999) fikk som nevnt innledningsvis «bare» ørret ved elektrofiske i vassdraget. Karlsen & Sæter (1992) nevner i rapporten at oppfatningen lokalt er at vassdraget i hovedsak er sjøørretførende og at laks bare opptrer sporadisk.

I 2025 var tetthetene av ungfisk av de to artene på elvestrekningene svært likt, og hvis ørretungene er alene om å bruke innsjøene i tillegg, så stemmer det at ørreten dominerer. Men vi kan ikke utelukke at laksungene også utnytter innsjøene, slik de gjør i en rekke andre vassdrag (Halvorsen & Jørgensen 1996). Det må i så fall undersøkes med småmaska garn (8-15 mm).

På elvestrekningene var gjennomsnittet for laks- og ørretunger til sammen ca 14/100 m², og det er midt i det vi regner for normalområdet for ungfiskproduksjon på elvene (10-20/100 m²).

Ved første gangs kartlegging av muslingene i vassdraget (Jørgensen & Halvorsen 2009), ble det også funnet n=6 muslinger som hadde lengder rett under 50 mm, og andelen småmuslinger var like stor den gang som i dag (8 %). Men ved årets kartlegging ble det funnet individer helt ned til 12 mm. Dette tyder på at rekrutteringa av muslinger er bra i dette vassdraget.

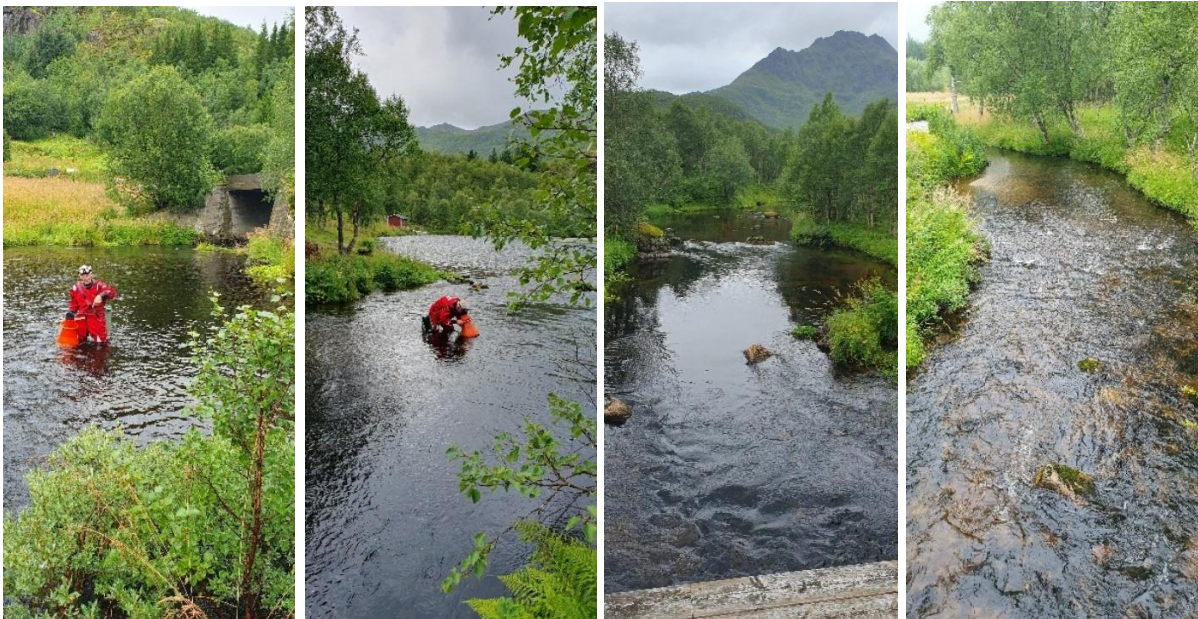

Foto: De fire lokalitetene; fra nederst (venstre) og oppover.

7. Storvatnvassdraget, Lødingen

Storvatnvassdraget har et nedslagsfelt på ca 18 km², og munner ut i Øksfjorden. Vassdraget består av Litjevåtn (13 moh), Storvatn (11 moh) og ei kort utløpselv på ca 0.3 km. Storvatnet (0.5 km²) har et maks dyp på ca 30 m. Innsjøen er prøvofisket tidligere i 1997 (06-7.09.97) (Halvorsen m.fl. 1998). Den gang ble det imidlertid satt flere garn i dypet enn på strandsona, noe som medførte at man fikk et godt røyemateriale, men altfor lite ørretmateriale.

Metode

Storvatnet ble prøvofisket 19-20.09.2025 med 10 garn på strandsona og 10 garn i dypet (>10 m). Det ble benyttet 6 Nordiske garn og 4 Jensen-garn (maskevidde 21, 26, 29, 35 mm) i hver sone (foto på forsiden av rapporten).

Resultater

Fangsten bestod av 80 ørreter og 78 røyer, deriblant var det n=23 sikre sjøørreter og n=24 sikre sjørøyer. Av ørretene ble n=66 fanget grunt og n=14 dypt. Motsatt ble n=62 røyer fanget dypt og n=16 grunt.

Ørret

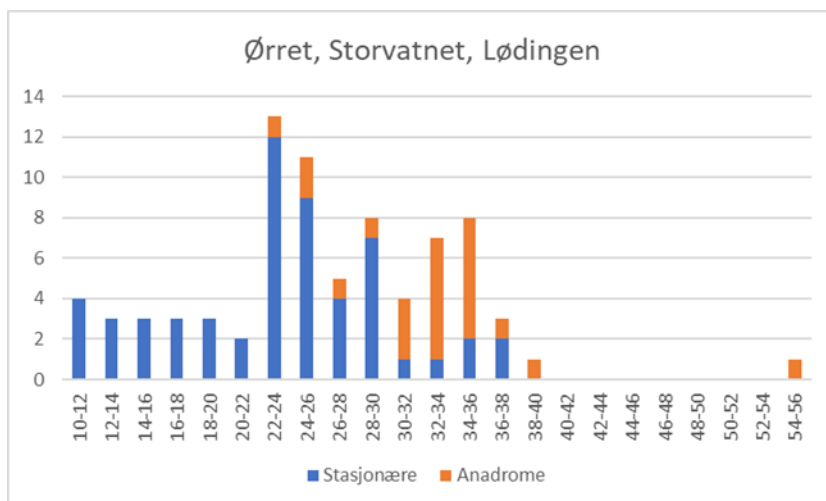
Blant de n=80 sjøørretene hadde n=18 lakselus/bitt, *en* hadde sortprikk og *en* hadde kveis, mens n=3 hadde både lakselus/bitt og sortprikk (Fig. 7.1).

Hos ørreter under 30 cm, var det n=21 kjønnsmodne hanner og n=6 kjønnsmodne hofisk som da kan betraktes som sikre stasjonære; ingen av dem hadde for øvrig marine parasitter (Fig. 7.2). Relativt få (16 %) var infisert med bendelmark; kun n=8 hadde liten, n=3 hadde middels, og n=2 hadde sterk infeksjonsgrad. Kun n=4 ørreter var lys røde i kjøttet, resten var hvit.

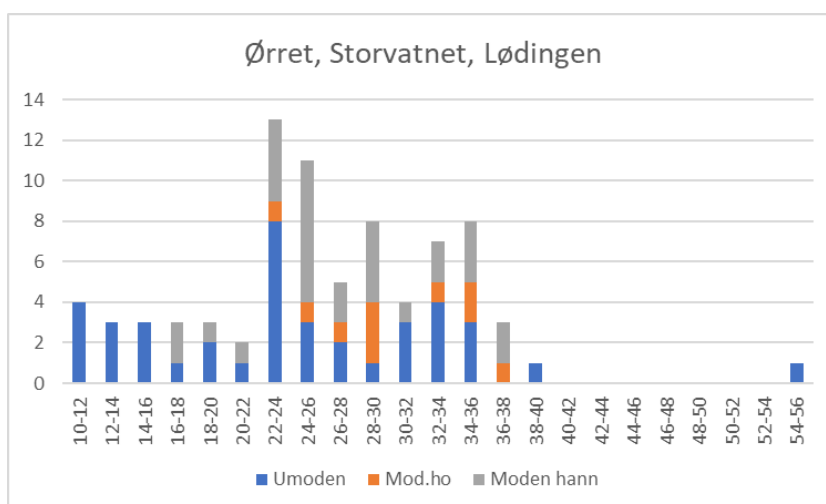
Røye

Blant de (n=24) sikre sjørøyene, hadde n=11 lakselus/bitt, mens n=8 hadde sortprikk, n=3 både lus og sortprikk, *en* hadde lus og kveis og *en* sortprikk og kveis (Fig. 7.3).

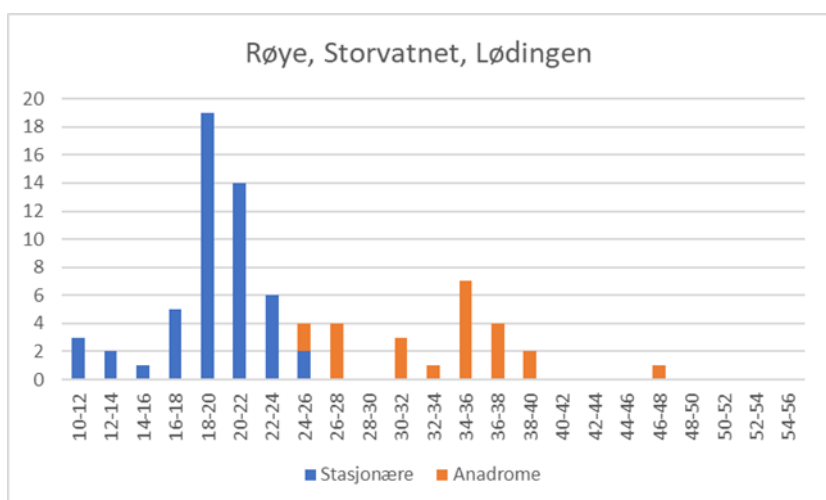
Hos røye under 26 cm, var det n=36 kjønnsmodne hanner og n=4 modne hofisk (Fig. 7.4). Med unntak av *en* moden hannfisk på 27 cm, hadde ingen av disse marine parasitter. Dette tilsier at n=39 fisk pluss de umodne (minus to med marine parasitter), er summen av stasjonære individer 39+14= 53. Samtlige fisk over 26 cm var sikre sjørøyer. Kun *en* fisk hadde bendelmark (liten infeksjonsgrad), mens n=15 var lys rød og n=2 var rød i kjøttet.

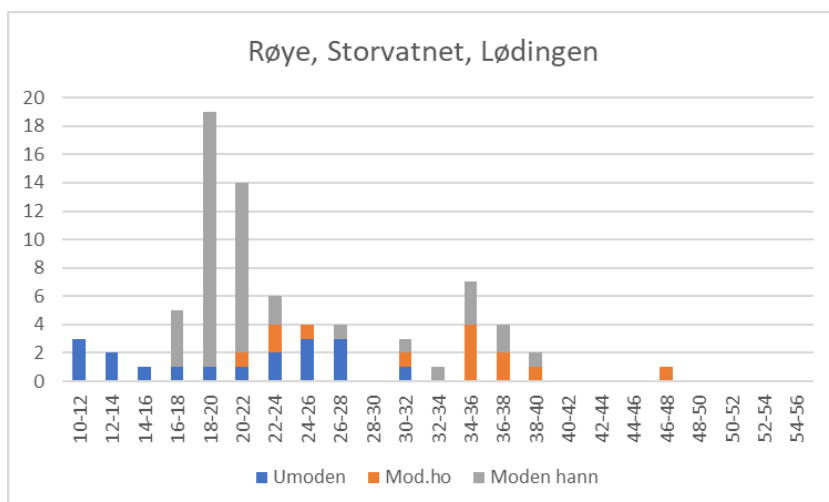
Figur 7.1. Lengdefordeling og anadromi hos n=80 ørreter fra Storvatnet, Lødingen.

Figur 7.2. Lengdefordeling og kjønnsmodning hos ørret fra Storvatnet i Lødingen.

Figur 7.3. Lengdefordeling og anadromi hos n=78 røyer fra Storvatnet, Lødingen.

Figur 7.4. Lengdefordeling og kjønnsmodning hos røye fra Storvatnet, Lødingen.

Diskusjon

Når man ser på garninnsatsen på det forrige prøvofisket i 1997, så var det tydeligvis innrettet mot å undersøke om der var sjørøye eller ikke (Halvorsen m.fl. 1998). I år hadde vi derimot like stor garninnsats grunt som dypt, og antall ørret og røye i fangsten var svært likt (80 mot 78). Antallet sjøvandrere (anadrome) var også svært likt (23 mot 24).

Ørretbestanden er hovedsakelig anadrom (sjøvandrende), men det fins noen ørreter som fullfører hele livssyklus i innsjøen; vi fikk 21 tidlig modne hannfisk og 6 tidlig modne hofisk. Det er de modne hofiskene som beviser det, at hannfisk kjønnsmodner tidlig er også vanlig hos laks f.eks. Det kan være store mengder tidlig kjønnsmodne hanner blant laksungene i elvene (Halvorsen & Svenning 2000).

Det er også veldig positivt at så få av ørretene hadde bendelmark, selv om de «står til knes» i stingsild som er mellomverten. De er et godt tegn at de ikke spiser mye stingsild og dermed får bendelmarken i seg. Det tyder på mattilgangen ellers er bra.

Røyebestanden er om mulig, enda bedre. Det var flere tidlig kjønnsmodne hanner, men det er svært vanlig hos røya (Jørgensen & Kristoffersen 1995). Men kun fire hofisk var tidlig modne (før 26 cm), og det tilsier at de fleste røyene går til havs. I tillegg var det *en* tidlig moden hannfisk på bare 27 cm som hadde vært i havet, men det er ikke så uvanlig, for vanlig lengde ved kjønnsmodning hos hanner av sjørøye er ca 30 cm, mens hos hofisk ca 35 cm (Jørgensen & Kristoffersen 1995).

Det som er mest spesielt med denne bestanden, er at røyene ikke er infisert med bendelmark; det ble kun registrert cyster på ett individ. Andelen som hadde lys rød kjøttfarge var også bra.

8. Lakselva, Vestpollen, Vågan

Lakselva i Vestpollen har et nedslagsfelt på ca 18 km², og munner ut i Austnesfjorden sør for Svolvær. Vassdraget ble første gang kartlagt i 1990 (Karlsen & Sæter 1991). Elvas totale lengde er ca 2.5 km, pluss de tre innsjøene; Tennvatnet (21 moh), Mellomvatnet (26 moh) og Yttervatnet. Innsjøene ble prøvofisket i 1995 (Jørgensen & Halvorsen 1996).

Metode

Problemstillingen her er om laksen benytter seg av elvestrekningene øverst i vassdraget. Berg (1964) sier det sånn: «Laksen stopper i Tennvatnet, det er lite vatn for den til å gå videre». Vi elektrofisket (*en* omgang) på de aktuelle/mulige plassene ovenfor Tennvatnet 06.07.2025.

Resultater

Øverst, dvs ovenfor Yttervatnet var det gode gytemuligheter, og gode oppvekstområder ovenfor der igjen, og vi fanget gode tettheter av ørretunger, men ingen laks (Tab. 8.1). Også mellom de to tjerna var det bare ørretunger i gode tettheter. I elva ut fra Mellomvatnet var det svært grovt substrat i øvre del, og også her trivdes ørretungene. Nederst mot Tennvatnet var det gytegrus, og her fant vi *en* eneste laksunge, i tillegg til gode tettheter av ørret.

Tabell 8.1. Fangst av laks- og ørretunger ved en omgangs elektrofiske i Lakselva, Vestpollen.

Lokalitet nr	1. Øverst	2. Mellom tjerna	3. Utløp Mellomvatn	4. Nede v/Tennvatnet
UTM	483544	483437	483181	482893
«	7578171	7578094	7577732	7577845
Areal	100	50	100	100
Bunn	B/30-50	B/10-40	GG/5-30	5-40/B
Strøm	M/S	M+	M	M+
Dyp	30	15	35	20
Gyting	U	U	B+	D/B
Oppvekst	B	B	B	B/MB
Begroing	2-3	2	2	1-2
Laks				
0+	0	0	0	0
1+	0	0	0	0
2+	0	0	0	0
Eldre	0	0	0	0
Tetthet	0	0	0	0
Ørret				
0+			10	
1+	4	3	12	9
2+	5	3	2	8
Eldre	6	3	2	4
Tetthet	15	18	16	21

Diskusjon

Resultatene fra elektrofiske på fire lokaliteter ovenfor Tennvatnet viser klart at laksen ikke bruker øvre del. Berg (1964) hadde en teori om at vannføringen var for liten, men et veldig grovt substrat gjør det også vanskelig å komme seg opp til Mellomvatnet. Mesteparten av elva er av samme grunn heller ikke egnet til gyting, men det er jo muligheter helt øverst i vassdraget, og helt nederst ved Tennvatnet. Tetthetene av ørretunger (>0+) var gode, med et gjennomsnitt på 17.5/100 m².

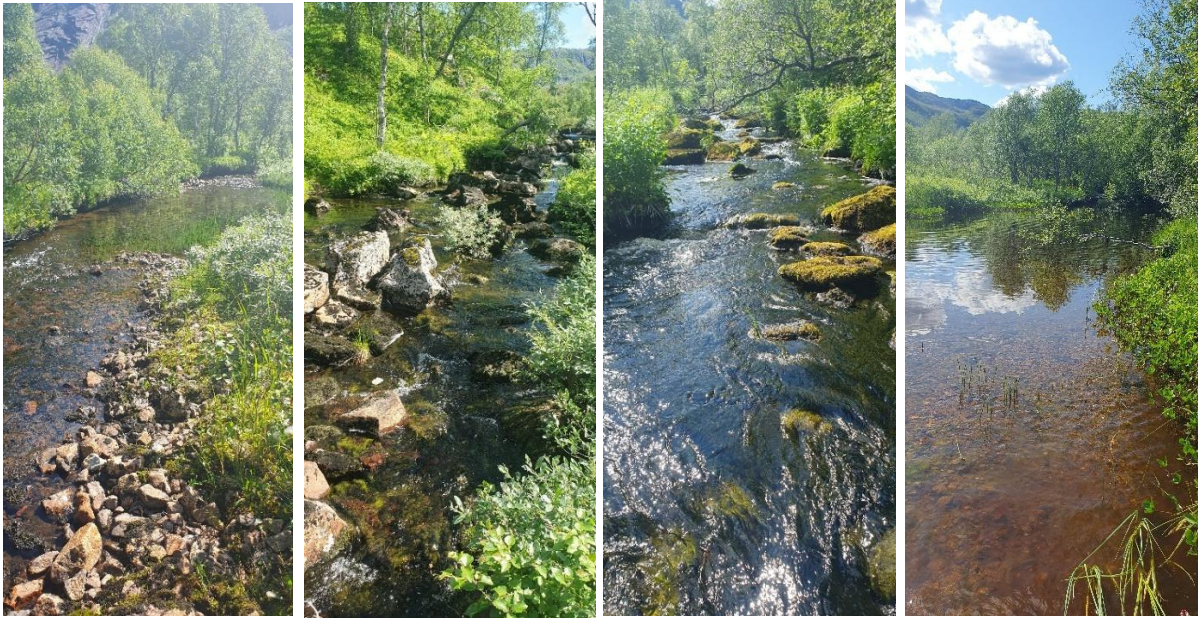

Foto: De fire lokalitetene i Lakselva, Vestpollen; til venstre øverst; til høyre: nederste lok.

Referanser

- Berg, M. 1964. Nord-norske lakseelver. Tanum forlag. 300 s.
- Halvorsen, M. 1997. Fiskeribiologiske undersøkelser i vassdrag i Vesterålen, Lofoten og Ofoten. Rapport. Vesterålen Regionråd. 87 s.
- Halvorsen, M. 2012. Sjørøyevassdragene i Nord-Norge; 100 av 400 mulige. En zoogeografisk analyse av de aktuelle vassdragene. Utredning for DN 1-2012. Direktoratet for naturforvaltning. 36 s.
- Halvorsen, M. & Jørgensen, L. 1996. Lake-use by juvenile Atlantic salmon (*Salmo salar* L.) and other salmonids in northern Norway. Ecology of Freshwater Fish 5: 28-36.
- Halvorsen, M. & Kristoffersen, K. 1989. Ungfiskregistrering, bonitering og produksjons-potensiale i vassdrag med anadrome laksefisk i Troms. Del 2. Rapport nr 19. Fylkesmannen i Troms, miljøvernadv. 132 s.
- Halvorsen, M. & Svenning, M.-A. 2000. Growth of Atlantic salmon (*Salmo salar* L.) parr in fluvial and lacustrine habitats. J. Fish. Biol. 57: 145-160.
- Halvorsen, M., Hanssen, Ø.K. & Svenning, M.-A. 1998. Kartlegging av fiskebestandene i potensielle sjørøyevassdrag i Nordland. NINA oppdragsmelding 543: 1-69.
- Halvorsen, M., Jørgensen, L. & Amundsen, P.-A. 1997. Habitat utilization of juvenile Atlantic salmon (*Salmo salar* L.), brown trout (*Salmo trutta* L.) and Arctic charr (*Salvelinus alpinus* (L.)) in two North Norwegian lakes. Ecology of Freshwater Fish 6: 67-77.
- Jørgensen, L. 1999. Kartlegging av fiskebestandene i små elver i Nordland. Rapport 1999-03. Nordnorske Ferskvannsbiloger. 22 s.
- Jørgensen, L. & Halvorsen, M. 1996. Fiskeribiologiske undersøkelser I vassdrag med anadrome laksefisk I Nordre Nordland. Rapport. Tromsø Museum. 73 s.
- Jørgensen, L. & Halvorsen, M. 2009. Kartlegging av elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) i Salten, Ofoten & Vesterålen. Rapport 2009-01. Nordnorske Ferskvannsbiloger. 37 s.
- Jørgensen, L. & Kristoffersen, K. 1995. Sjøvandrende og stasjonær røye og ørret i vassdrag i Troms. Rapport nr 60. Fylkesmannen i Troms, miljøvernadv. 97 s.
- Jørgensen, P., Aalstad, G.H. & Jørgensen, L. 2022. Kartlegging av elvemusling i Nordland 2022. Rapport 2022-02. Nordnorske Ferskvannsbiloger. 20 s.
- Karlsen, T. & Sæter, L. 1991. Fisk og fiskemuligheter I småvassdrag med anadrome laksefisk. Del 3. Lofoten og Ofoten. Rapport nr 3-1991. Fylkesmannen I Nordland, miljøvernadv. 76 s.
- Karlsen, T. & Sæter, L. 1992. Fisk og fiskemuligheter I småvassdrag med anadrome laksefisk. Del 4. Vesterålen. Rapport nr 1-1992. Fylkesmannen I Nordland, miljøvernadv. 121 s.
- Karlsson, S., Diserud, O.H., Fiske, P., Forseth, T., Hagen, I.J., Hindar, K., Raunsgard, A., Skaala, Ø., Skoglund, H. & Sægrov, H. 2023. Forslag til definisjon av laksebestander. NINA Rapport 2266. 28 s.
- Kristiansen, R. 1994. Nord-Norges første vandrevne elektrisitetsverk. And-Ungen. 14. Årgang: 3-9.
- Kristiansen, R. 1998. «Havet, det e' våres kornåker». Landsbyen Bleik. Møte med Vesterålen – en veiviser til historia. 14 s.
- Solhaug, O. 2001. Bleik - en landsby ved havet. Bleik Vel. 159 s.
- Vold, H. A. 1981. «På våres måte og etter våres regla». En undersøkelse av eiendomsforhold og eggsanking på Bleik, Andøya. Norveg folkelivsgransking nr 24. 95 s.